

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de „Evaluatie door het EESC van het monitoringverslag 2011 over de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling” (initiatiefadvies)

(2012/C 229/04)

Rapporteur: PALMIERI

Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft op 25 oktober 2011 besloten om overeenkomstig artikel 29, lid 2, van zijn reglement van orde een initiatiefadvies op te stellen over het thema:

Evaluatie door het EESC van het monitoringverslag 2011 over de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling.

De afdeling Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 11 mei 2012 goedgekeurd.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn op 23 en 24 mei 2012 gehouden 481e zitting (vergadering van 23 mei) het volgende advies uitgebracht, dat met 138 stemmen vóór en 9 stemmen tegen, bij 12 onthoudingen, is goedgekeurd.

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1 Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) is van mening dat het monitoringverslag van Eurostat (2011 *monitoring report of the EU sustainable development strategy*) een nuttig en belangrijk instrument is om:

- een stand van zaken op te maken van de tot nu toe gerealiseerde vooruitgang inzake de doelstellingen van de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling;
- doelstellingen, acties en maatregelen van deze strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling te herbekijken en bij te werken, evenals de momenteel toegepaste methodes en meetinstrumenten voor duurzame ontwikkeling;
- de nieuwe uitdagingen aan te gaan die zich aankondigen, in het bijzonder in het licht van de gevolgen van de wereldwijde economische en financiële crisis voor de strategie voor duurzame ontwikkeling.

1.2 Op dit vlak betreft het EESC dat de Commissie geen verslag heeft gemaakt over de stand van zaken bij de uitvoering van de strategie voor duurzame ontwikkeling in de Europese Unie en zou het graag kennis nemen van de reactie van de Commissie en de andere EU-instellingen op de resultaten van het Eurostat-verslag, dat een integraal onderdeel van deze strategie en een fundamenteel instrument is om een *politieke* evaluatie te maken van de tot nu toe uitgevoerde maatregelen, alsook om de koers voor de toekomst uit te zetten.

1.3 Het EESC is daarom van mening dat een efficiëntere politieke verbintenis nodig is om de doelstellingen van de strategie te verwezenlijken. Hierbij zij in eerste instantie gedacht aan de inspanningen die nodig zijn voor een correcte beoordeling van de toestand van de duurzame ontwikkeling, waarbij een zowel wetenschappelijke als politieke evaluatie moet worden gemaakt van de doeltreffendheid van de uitgevoerde beleidsmaatregelen inzake duurzaamheid.

1.4 Te dien einde roept het Europees Economisch en Sociaal Comité opnieuw op om rekening te houden met de aanbevelingen en grondige overwegingen die zijn waarnemingspost Duurzame Ontwikkeling in dit verband heeft geformuleerd,

met als doel een stem te verlenen aan het maatschappelijk middenveld. De overgang naar een duurzamer ontwikkelingsmodel kan alleen doeltreffend werken indien democratische processen op gang worden gebracht die de bewustwording en deelname van het publiek aan de besluitvorming bevorderen door de ontwikkeling van structuren voor dialoog tussen het maatschappelijk middenveld en de bevoegde politici.

1.5 Het EESC benadrukt de mogelijkheid om de banden te versterken tussen de strategie voor duurzame ontwikkeling en andere politieke initiatieven die tot de bevoegdheid van de Europese Unie behoren. Juist wegens het horizontale en indringende karakter van het concept van duurzame ontwikkeling moet een nauwe band worden nagestreefd met alle andere opkomende beleidsprioriteiten (sociale gelijkheid, strijd tegen armoede en werkloosheid, sociale rechtvaardigheid, efficiënt gebruik van hulpbronnen, bescherming van de natuurlijk rijkdommen, sociale samenhang, ontwikkelingssamenwerking).

1.5.1 De vereiste band tussen de verschillende beleidsstrategieën van de Europese Unie is van bijzonder belang in de huidige situatie. De ernstige gevolgen van de wereldwijde economische crisis maken het noodzakelijk om een onderscheid te maken tussen de effecten van de economische conjunctuur op wereldvlak en de ontwikkeling van vergaande en gestructureerde strategieën voor duurzame ontwikkeling op lange termijn.

1.5.2 Het EESC benadrukt in het bijzonder de noodzaak van een betere samenwerking tussen en integratie van de Europese strategie voor duurzame ontwikkeling en de Europa 2020-strategie om ervoor te zorgen dat de acties van deze laatste effectief gericht zijn op de verwezenlijking van een duurzamere ontwikkeling. Analyse en onderzoek van nieuwe indicatoren maakt het mogelijk de doeltreffendheid van de stimuleringsmaatregelen met het oog op duurzame consumptie- en productiemodellen te evalueren, alsook het Europa 2020-monitoringproces te onderbouwen.

1.6 Het EESC beveelt aan de sociale dimensie van duurzame ontwikkeling te versterken, vooral gezien de sociale gevolgen van de economische crisis - in het bijzonder op het vlak van de stijgende werkloosheid, de groeiende ongelijkheid en het grotere risico op sociale uitsluiting - die de meest kwetsbare groepen het hardst treffen en kettingreacties op lange termijn veroorzaken wat de leefomstandigheden van de mensen betreft, en die ook de speelruimte voor maatregelen ter bescherming van het milieu beperken.

1.7 Het EESC steunt ten volle de bevordering van een economische ontwikkeling die de groei van de economie kan garanderen, de negatieve gevolgen voor het milieu neutraliseert en rekening houdt met de sleutelbeginselen gelijkheid, samenwerking en sociale rechtvaardigheid (die de basis vormen van het concept zelf van duurzame ontwikkeling).

1.7.1 Het Economisch en Sociaal Comité steunt het concept van groene groei en de ontwikkeling van een groene economie die tot stand komt in de context van duurzame ontwikkeling op lange termijn, waarbij de verschillen of de ongelijkheden in de mogelijkheden voor een overstap op een koolstofarm ontwikkelingsmodel worden beperkt⁽¹⁾.

1.7.2 Het EESC is in dit verband ingenomen met de aanbevelingen van de IAO (Internationale Arbeidsorganisatie) inzake groene banen, zodat bij de overstap naar een groene economie aan werknemers en werkneemsters garanties worden geboden op fatsoenlijk en kwaliteitsvol werk en aldus wordt voorkomen dat de groene economie een sociale kloof doet ontstaan, zoals dit eerder het geval is geweest in andere overgangsfases.

1.8 In de overgang naar duurzaamheid is het van belang dat er meer wordt geïnvesteerd in onderzoek en vernieuwing, vooral op het vlak van energie, teneinde een ontwikkelingsmodel te bevorderen dat meer op hernieuwbare energiebronnen gebaseerd is en minder afhankelijk is van het gebruik van fossiele brandstoffen, alsook om het intensieve energiegebruik door de economie verder te beperken. Mogelijk zullen er zo ook positieve externe effecten op de groei en de werkgelegenheid worden waargenomen, door het lanceren van nieuwe activiteiten en de bevordering van het concurrentievermogen van de economie.

1.9 Naast kwaliteitsvol onderzoek en technologische vernieuwing speelt opleiding ook een fundamentele rol: zij begeleidt het maatschappelijk middenveld op weg naar een ander ontwikkelingsmodel, biedt de gepaste instrumenten om efficiënt de uitdagingen aan te gaan die dit model met zich meebrengt en versterkt de rol van de actieve speler in het veranderingsproces.

1.10 Het is daarom van cruciaal belang te zorgen voor passende bewustmakings- en opleidingstrajecten op het vlak van duurzame ontwikkeling. Een en ander moet hand in hand gaan met de invoering van efficiëntere parameters waaraan de vooruitgang inzake duurzaamheid kan worden getoetst.

1.11 Het is in het bijzonder zaak de door het EESC gekozen aanpak voort te zetten en de uitwerking van nieuwe indicatoren te ondersteunen, zodat de economische groei niet langer alleen aan het bbp afgemeten wordt⁽²⁾ en een verband wordt gelegd tussen kwantitatieve en kwalitatieve analyseaspecten. Zo kan ook worden gekeken naar de wijze waarop de sociale actoren de duurzaamheidsproblematiek percipiëren en evalueren.

(1) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over „Het standpunt van het EESC inzake de voorbereiding van de VN-conferentie over duurzame ontwikkeling (Rio + 20)”; rapporteur: Wilms; PB C 143 van 22 mei 2012, blz. 39.

(2) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over „Het bbp en verder – De rol van maatschappelijke organisaties bij de vaststelling van aanvullende indicatoren”; PB C 181 van 21 mei 2016, blz. 14.

1.12 Alleen via een participatief proces van samenwerking tussen deskundigen, politieke en sociale krachten en het maatschappelijk middenveld zal het mogelijk zijn om een nieuwe politieke en sociale cultuur tot stand te brengen die een idee van ontwikkeling kan uitdragen dat de economische, sociale en milieubelangen opnieuw met elkaar verzoent, waarop het concept van kwaliteit en duurzaamheid van de menselijke vooruitgang steunt.

2. Inleiding

2.1 Het monitoringverslag van Eurostat (2011 monitoring report of the EU sustainable development strategy), dat de strategie voor duurzame ontwikkeling van de Europese Unie in 2011 beschrijft, biedt een gedetailleerd beeld van de situatie in de EU-lidstaten twee jaar na de crisis. Het schept dan ook de mogelijkheid voor een kritische beoordeling van de huidige grondige hervormingen in onze maatschappij en van het lopende debat over de kansen die de overstap op een koolstofarme economie biedt om de recessie aan te pakken door een productief herstelproces te stimuleren en de daling van de werkgelegenheid tegen te gaan.

2.2 In zijn rol als bruggenbouwer tussen de EU-instellingen en het maatschappelijk middenveld wil het EESC bijdragen aan het denkproces dat dit verslag op gang heeft gebracht. Zo wil het ervoor zorgen dat instellingen die de Europese burgers vertegenwoordigen, makkelijker kunnen deelnemen aan de evaluatie van thema's en projecten die van belang zijn in het streven naar een economisch, sociaal en ecologisch duurzame ontwikkeling.

2.3 Dit advies bouwt voort op de vorige adviezen die door het EESC werden opgesteld ter voorbereiding van de VN-conferentie over duurzame ontwikkeling (UN Conference on Sustainable Development - UNCSD) die in juni 2012 in Rio de Janeiro (Rio + 20) zal worden gehouden.

2.3.1 Het vormt een bijdrage van het maatschappelijk middenveld in het vooruitzicht van de onderhandelingen van de Rio + 20-conferentie, met name ten aanzien van een van de twee belangrijkste uitdagingen die tijdens de conferentie centraal zullen staan: het institutionele kader voor duurzame ontwikkeling.

3. Algemene opmerkingen

3.1 Uit de analyse van de gegevens van het verslag 2011 blijkt dat enkele van de resultaten die zijn geboekt in de lijn van de doelstellingen van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling, veeleer moeten worden toegeschreven aan het effect van de huidige wereldwijde economische conjunctuur dan aan de tenuitvoerlegging van gestructureerde langetermijnstrategieën die gericht zijn op duurzame ontwikkeling. Analyse en vergelijking van de verschillen in de wijze waarop de lidstaten deze doelstellingen nastreven, vormen een prioriteit.

3.1.1 Tot de **positieve ontwikkelingen** die worden vermeld in het verslag over de periode van 2000 tot vandaag, behoren:

— vermindering van het aantal personen dat in armoede dreigt af te glijden of met sociale uitsluiting wordt bedreigd (ook al is het aandeel arme werknemers gestegen);

- stijging van de levensverwachting en een verbetering van de algemene toestand van de volksgezondheid (al blijft de ongelijkheid qua toegang tot gezondheidszorg bestaan);
- vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en een stijgend gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- een stabiele toestand qua hoeveelheid en diversiteit van gewone vogelsoorten als een goede maatstaf voor de algemene toestand van de biodiversiteit en de integriteit van de natuurlijke systemen.

3.1.2 Tot de **ontwikkelingen van negatieve aard** behoren:

- stijging van de vraag naar materialen, al is er een positieve trend van stijgende productiviteit van hulpbronnen;
- onvoldoende stijging van de arbeidsparticipatie van oudere werknemers om het voor 2010 beoogde streefdoel te bereiken;
- visserijactiviteiten die de niveaus voor duurzame instandhouding van de visbestanden te boven gaan;
- momenteel slechts *relatieve ont koppeling* van economische groei en energieverbruik in de vervoerssector, en te geringe verschuiving van het goederen- en personenvervoer naar vervoerssystemen met een geringere milieu-impact;
- officiële ontwikkelingshulp die onder het voor 2010 vastgestelde streefdoel van 0,56 % van het bruto nationaal inkomen blijft steken.

3.2 Wat de invloed van de crisis op de in het Eurostat-verslag geanalyseerde positieve/negatieve trends betreft, zij opmerkt dat de vermindering van de uitstoot van klimaatveranderende gassen toe te schrijven is aan enerzijds een efficiënter energiegebruik en een groter gebruik van koolstofarme brandstoffen, maar anderzijds ook aan de effecten van de recessie.

3.2.1 Energie, die noodzakelijk is voor alle economische activiteiten, lijkt de variabele te zijn die het meest verband houdt met economische groei, zoals blijkt uit het feit dat de daling van het eindverbruik van energie gelijkloopt met de daling van het bbp. Daarom moeten absoluut verdere stappen worden gezet voor de ont koppeling van economische groei en milieubelasting door de productie van rijkdom los te koppelen van het energieverbruik.

3.3 Het in het Eurostat-verslag geschetste beeld toont dat de Europese Unie grote vooruitgang heeft geboekt op weg naar duurzame economische, sociale en ecologische ontwikkeling; niettemin blijft de economie van de Europese Unie nog altijd energie- en koolstofintensief en moeten er daarom nog meer inspanningen worden gedaan om grondige structurele wijzigingen door te voeren teneinde een langdurig overgangsproces op gang te brengen, dat gespaard is van de gevolgen van de huidige economische conjunctuur op wereldvlak.

4. Specifieke opmerkingen

4.1 De analyse van de indicatoren die de **sociaaleconomische ontwikkeling** van 2000 tot 2011 meten, toont op zeer duidelijke wijze de gevolgen van de recessie die door de wereldwijde economische crisis is veroorzaakt. Dit komt vooral tot uiting in het onderzoek van het bbp, de investeringen en de productiviteit van de arbeid.

4.1.1 Negatieve ontwikkelingen werden opgetekend op het vlak van werkloosheid en werkgelegenheid, met onrustwekkende cijfers voor de jeugdwerkloosheid. Positieve trends zijn dan weer zichtbaar in de toename van de spaargelden van de gezinnen als antwoord op de crisis, in de groei van de uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling en in de verbetering van de energie-intensiteit, waarvoor een absolute ont koppeling wordt opgetekend.

4.1.2 Op het domein van de sociaaleconomische ontwikkeling wordt bij het meten van de vooruitgang gekeken naar de totstandkoming van een maatschappij die gebaseerd is op een innovatieve en milieu-efficiënte economie, waarbij het maatschappelijk middenveld een hoge levensstandaard geniet. De economische crisis heeft de verwezenlijking van deze doelstellingen negatief beïnvloed. Toch kan de ontwikkeling in de richting van een groene economie een krachtige hefboom zijn om de recessie aan te pakken, omdat een en ander bijdraagt aan het herstel van productie en werkgelegenheid.

4.2 De analyse van de vooruitgang die qua duurzame **productie- en consumptiemodellen** is geboekt, toont tegenstrijdige ontwikkelingen. Ook al is de Europese Unie efficiënter geworden bij het gebruik van hulpbronnen, toch blijft de vraag naar materialen stijgen. Op energievlak stijgt het elektriciteitsverbruik, maar daalt het totale energieverbruik. Bij het afval stijgt de productie van gevaarlijke afvalstoffen, maar daalt de hoeveelheid niet-minerale afvalstoffen en wordt er steeds meer gerecycled. Voorts zien we een voortdurende stijging van het aantal auto's, maar wel een vermindering van de uitstoot van vervuilende stoffen die grotendeels het gevolg is van de geringere activiteit in de vervoerssector en het ruimere gebruik van beter presterende motoren.

4.2.1 Het tegenstrijdige beeld dat uit de geanalyseerde indicatoren naar voren komt, toont aan dat er ongeacht de geboekte vooruitgang nog steeds inspanningen moeten worden geleverd om de doelstelling na te streven, nl. het verband doorbreken tussen de economische groei en het gebruik van hulpbronnen, rekening houdend met de draagkracht van de ecosystemen. Het is bovendien van fundamenteel belang dat men de onderlinge band tussen verbruik en productie beter inziet, zodat het concept van de levenscyclus van producten meer aandacht krijgt. Er moet dus meer worden geïnvesteerd in bewustmakingsacties ter bevordering van milieuvriendelijkere productie- en consumptiemodellen.

4.3 De indicatoren inzake **sociale inclusie** tonen veeleer positieve ontwikkelingstrends, vooral wat betreft de beperking van het risico op armoede of sociale uitsluiting. Niettemin wordt een stijging van het armoederisico waargenomen voor personen tussen 25 en 49 jaar alsook, zij het in mindere mate, een stijging van het jeugdwerkloosheidscijfer voor de groep tussen 18 en 24 jaar. De intensiteit van de armoede, de loonongelijkheid, de werkloosheidsgraad op lange termijn en de genderkloof in de salarissen zijn daarentegen verminderd.

4.3.1 Van negatieve trends kunnen worden vermeld: het percentage arme werknemers is gestegen; de deelname aan levenslang leren is niet voldoende gestegen om het voor 2010 geplande streefdoel te bereiken; het percentage vroegtijdige schoolverlaters moet sterker worden verminderd.

4.3.2 Ook al schetst het verslag van Eurostat dus een relatief positief beeld, toch moeten de resultaten inzake het voortijdig schoolverlaten en levenslang leren nog verbeteren. Het risico op armoede treft immers in grotere mate personen met een lage scholingsgraad. Opleiding en vorming spelen bovendien een essentiële rol om te kunnen genieten van de werkgelegenheidskansen die de ontwikkeling van de groene economie biedt. Deze economie vergt immers dat nieuwe ecologisch efficiënte technologieën worden ontwikkeld en dat competenties worden afgestemd op de technologische vernieuwingsprocessen. De opleidingsactiviteit is dus van fundamenteel belang, zowel om de integratie van jongeren op de arbeidsmarkt te bevorderen als om in te spelen op de vereisten die gelden voor wie al werkt en ten gevolge van de lopende veranderingen nieuwe uitdagingen moet aangaan.

4.4 De analyse van de **demografische wijzigingen** toont aanzienlijke verbeteringen van de werkgelegenheidsgraad van oudere werknemers, de levensverwachting boven 65 jaar en de beperking van het risico op armoede voor wie ouder is dan 65 jaar.

4.4.1 Naast deze verbeteringen wordt evenwel ook een kwantitatieve en kwalitatieve stijging van de uitgaven voor welzijn, evenals een stijging van de staatsschuld waargenomen. De demografische wijzigingen die zich thans voordoen - met name de lagere vruchtbaarheidsgraad en de langere levensverwachting, alsook de onevenwichtigheden tussen de generaties die eruit ontstaan - maken dat een antwoord moet worden geformuleerd op de uitdaging om een onderling inclusieve maatschappij tot stand te brengen, waarbij duurzame openbare uitgaven worden behouden en de uitgaven voor welzijn worden aangepast op basis van de veranderde behoeften die gepaard gaan met een grotere vraag naar pensioenen, gezondheids- en langetermijnzorg.

4.5 De analyse van de **volksgezondheid** toont verbeteringen ten aanzien van een langer en gezonder leven: de levensverwachting stijgt, terwijl het aantal sterfgevallen wegens chronische ziekten en het aantal zelfmoorden verminderen; bovendien dalen de productie van giftige chemische stoffen, het percentage ernstige arbeidsongevallen en de blootstelling aan geluidsvervuiling. Naast dit positieve beeld bestaan er tussen de verschillende sociaaleconomische groepen evenwel nog steeds ongelijkheden in de toegang tot de gezondheidszorg.

4.5.1 Het begrip volksgezondheid omvat tal van ontwikkelingsaspecten op sociaal, economisch en ecologisch vlak (gezondheid en veiligheid op het werk, financiering van medische behandelingen, blootstelling aan vervuilende stoffen, enzovoort) en vormt een van de sleuteluitdagingen voor de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling. Die strategie vereist meer inspanningen voor een geïntegreerde analytische aanpak zodat de drie domeinen van duurzaamheid die vaak afzonderlijk worden beschouwd, met elkaar in verband worden gebracht.

4.6 De analyse van de indicatoren over **klimaatwijziging en energie** toont enkele belangrijke verbeteringen. Toch is ook de impact van de economische crisis op deze trends aanzienlijk gezien het nauwe verband tussen energie en economische ontwikkeling. Van positieve wijzigingen kunnen worden vermeld: de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen die de Europese Unie dichterbij brengt bij de ter zake nagestreefde vermindering met 20 % tegen 2020 en bij de Kyoto-doelstelling die in 2012 werd vastgelegd; de groei van het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen, waardoor tegen 2020 het streefdoel zou kunnen worden bereikt om 20 % van het bruto binnenlands energieverbruik door hernieuwbare energie te dekken, en de stijging van het gebruik van hernieuwbare bronnen bij het vervoer. Tot slot is er ook een vermindering van de vraag naar energie.

4.6.1 Wat de negatieve ontwikkelingen betreft, zij evenwel gewezen op de stijging tussen 2000 en 2009 van de afhankelijkheid van ingevoerde energie, het niet bereiken van het aandeel van 21 % hernieuwbare bronnen bij de elektriciteitsproductie, alsook de bescheiden vooruitgang die is geboekt bij warmtekrachtkoppeling en bij het verschuiven van de lasten op arbeid naar lasten op het gebruik van hulpbronnen.

4.6.1.1 De energieproductie en het energieverbruik zijn de belangrijkste factoren voor de uitstoot van CO₂ en hebben dus ook de grootste globale impact op het milieu. Dit maakt de technologische innovatie op energievak uiterst belangrijk. Overigens kan de ontwikkeling van hernieuwbare bronnen en van energie-efficiëntie, naast de daling van klimaatveranderende gassen, eveneens economische en sociale voordelen genereren. Er ontstaan nieuwe activiteiten die banen scheppen en de eisen inzake bescherming van het milieu linken aan die op het gebied van economische groei en werkgelegenheid.

4.6.1.2 In dit verband moet worden voorkomen dat de economische crisis de vergroening van de economie die thans aan de gang is en in deze tijden van recessie bijzonder kwetsbaar is, in het gedrang brengt.

4.7 Ook de wijzigingen op het vlak van **duurzaam vervoer** zijn gedeeltelijk toe te schrijven aan de gevolgen van de economische crisis. Het eruit voortvloeiende geringere vervoersvolume heeft met name geleid tot een daling van het aantal verkeersongevallen, van de uitstoot van broeikasgassen en van het energieverbruik, waarvoor overigens slechts een relatieve ontkoppeling kon worden waargenomen.

4.7.1 Wat positieve trends betreft, is vooruitgang geboekt door een beperking van de CO₂-uitstoot door nieuwe auto's en door de daling van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen. Negatieve trends zijn evenwel dat er zowel bij het goederenvervoer als bij het passagiersvervoer geen verschuiving is naar vervoerswijzen met een geringere impact op het milieu.

4.7.1.1 De vervoerssector is een complexe sector waarin een aantal heikle kwesties spelen die oorzaken hebben van diverse aard, waarin ook levensstijl en culturele verbruiksmodellen een

rol spelen. In die zin toont de vervoerssector aan dat er, om de klimaatverandering doeltreffend te bestrijden, niet alleen met de vinger mag worden gewezen naar het beleid en de technische keuzes die zijn gemaakt, maar dat in de eerste plaats ook de burgers hun dagelijkse routines moeten aanpassen.

4.8 De inspanningen die worden gedaan om de **natuurlijke hulpbronnen** te beschermen, hebben tot enkele positieve resultaten geleid, maar er zijn nog veel belangrijke stappen te zetten. Het aantal en de diversiteit van de gewone vogelsoorten blijken stabiel te zijn, maar de visbestanden worden te sterk geëxploiteerd⁽³⁾. Er worden steeds meer zones uitgeroepen tot natuurgebied, maar de uitbreiding van de stedelijke gebieden gaat nog altijd door ten koste van landbouwgebieden en seminatuurgebieden.

4.8.1 Natuurlijke hulpbronnen zijn niet alleen een vereiste voor de ontwikkeling van productie- en consumptieactiviteiten van de mens, ook het evenwicht tussen de ecosystemen hangt van deze bronnen af. Een verstoring van dat evenwicht kan onomkeerbare gevolgen hebben voor de hele planeet. Om deze reden moet er nog meer worden gedaan om de achteruitgang van het milieu een halt toe te roepen door de natuurlijke rijkdommen van de grond en de biodiversiteit in stand te houden.

4.8.2 De ontoereikendheid van ecologische indicatoren moet dringend aangepakt worden, door aanvullende indicatoren eraan toe te voegen, zodat een beter beeld kan worden gekregen van de toestand van de biologische hulpbronnen en van de voordelen die het publiek nu en in de toekomst kan halen uit de werking van de ecosystemen.

4.9 De ontwikkeling van het **wereldwijde partnerschap** sinds 2000 is een positief signaal, ondanks de negatieve impact die de crisis heeft gehad op de handelstromen (door de stijging van de invoer uit ontwikkelingslanden en de vermindering van de landbouwsubsidies van de Europese Unie), op de financiering voor duurzame ontwikkeling en op het beheer van natuurlijke hulpbronnen.

4.9.1 Anderzijds is er een lichte stijging te merken van het aandeel van het bruto nationaal inkomen dat wordt gebruikt voor de officiële ontwikkelingshulp aan ontwikkelingslanden, waarmee het voor 2010 geplande streefdoel niet wordt bereikt. Voorts wordt de kloof tussen de Europese Unie en de ontwikkelingslanden wat de CO₂-uitstoot betreft, kleiner. Een en ander is het gevolg van een stijging van de uitstoot in laatstgenoemde landen tegenover een daling in de landen van de Europese Unie.

4.9.2 Het wereldwijde partnerschap is een fundamentele dimensie in de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling: de strijd tegen de verspreide armoede, de ongelijkheid en het gebrek aan

toegang tot middelen in minder ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden zijn immers sleuteluitdagingen voor een duurzame ontwikkeling. Hieruit resulteert de verplichting om de armste landen te helpen gelijke pas te houden met de anderen bij de overstap op duurzaamheid, rekening houdend met de groei van de wereldbevolking, de stijgende levensverwachtingen en het toenemende verbruik van grondstoffen.

4.10 De indicatoren die het niveau van **good governance** meten, tonen zowel positieve als negatieve trends. Van de positieve ontwikkelingen kunnen worden vermeld: a) een belangrijke vermindering op nationaal niveau van het aantal inbreuken op EU-wetgeving; b) het feit dat tussen 2007 en 2009 méér Europese richtlijnen zijn omgezet dan de nagestreefde 98,5 %; c) een stijging van de beschikbaarheid van e-government voor openbare basisdiensten en het gebruik ervan door de burgers van de lidstaten; d) het feit dat de helft van de geïnterviewde burgers verklaard heeft vertrouwen te hebben in het Europees Parlement. Negatieve ontwikkelingen zijn: e) een daling van de participatie aan nationale verkiezingen, en een nog lagere participatie aan de Europese Parlementsverkiezingen dan voor de nationale verkiezingen (meer dan 20 % verschil in 27 landen, met slechts één land waar het tegenovergestelde waargenomen werd); f) het feit dat er nog niet voldoende vooruitgang is geboekt in de verschuiving van de belastinginkomsten in de richting van een groter aandeel van milieubelastingen.

4.10.1 Het governance-concept is nauw verbonden met duurzame ontwikkeling en de bevestiging van het beginsel van sociale billijkheid en billijkheid tussen generaties, waarbij de belangen van de toekomstige generaties worden meegenomen in de overeenkomsten die de huidige generaties sluiten. *Good governance* vereist dat via de invoering van structuren voor dialoog tussen burgers en bevoegde politici en met volledige deelname van het bedrijfsleven, de sociale partners en het maatschappelijk middenveld, een democratische samenleving tot stand worden gebracht.

4.11 De betrokkenheid en de deelname van het maatschappelijk middenveld is volgens het EESC van fundamenteel belang om verdere vooruitgang te boeken op het vlak van duurzame ontwikkeling en om de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling zelf te consolideren. Om de deelname van het maatschappelijk middenveld te garanderen en haar te laten bijdragen aan de totstandkoming van duurzame ontwikkeling, moeten kennis en informatie over duurzaamheidsthema's beter toegankelijk zijn.

4.12 Om een zo doeltreffend mogelijke communicatie te garanderen, moeten er tevens efficiëntere parameters ingevoerd worden om de vooruitgang inzake verwezenlijking van duurzame ontwikkeling te meten. Het is in het bijzonder zaak de door het EESC gekozen aanpak voort te zetten en de uitwerking te ondersteunen van nieuwe indicatoren die de economische groei niet langer alleen aan het bbp afmeten⁽⁴⁾ maar bij de economische evaluatie ook kijken naar de milieu- en sociale kwaliteit en een verband leggen tussen kwantitatieve en kwalitatieve analyseaspecten. Zo kan ook worden gekeken naar de wijze waarop de sociale actoren de duurzaamheidsproblematiek percipiëren en evalueren.

⁽³⁾ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad houdende een gemeenschappelijke ordening van de markten in de sector visserij- en aquacultuurproducten”; rapporteur: de heer Sarró, PB C 181 van 21 mei 2016, blz. 183.

⁽⁴⁾ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over „Het bbp en verder – De rol van maatschappelijke organisaties bij de vaststelling van aanvullende indicatoren”; PB C 181 van 21 mei 2016, blz. 14.

4.13 In werkelijkheid sluit de ontwikkeling van een gedegen informatiesysteem van meer dan alleen cognitief belang, aan bij het besluitvormings- en politiek proces, dat de basis vormt waarop het systeem van maatschappelijke voorkeuren wordt geënt. Daarom moet er in actieve samenwerking met deskundigen, politieke en sociale krachten en het maatschappelijk middenveld via een democratische deelname aan het besluitvormingsproces nagedacht worden over de betekenis zelf van sociale en ecologische vooruitgang en de daaruit voortvloeiende zoektocht naar nieuwe indicatoren en interpretatieve instrumenten.

4.14 Het EESC dient ook nota te nemen van het uitblijven van een verslag over de toekomstperspectieven als follow-up van de Eurostat-werkzaamheden en moet verduidelijking vragen over de manier waarop de ontwikkeling van het beleid en de toekomstige trends meegenomen zal worden in de werkzaamheden van de Commissie en van de lidstaten.

Brussel, 23 mei 2012

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Staffan NILSSON
